

Vitaal ouder worden

VNG Kennisdag

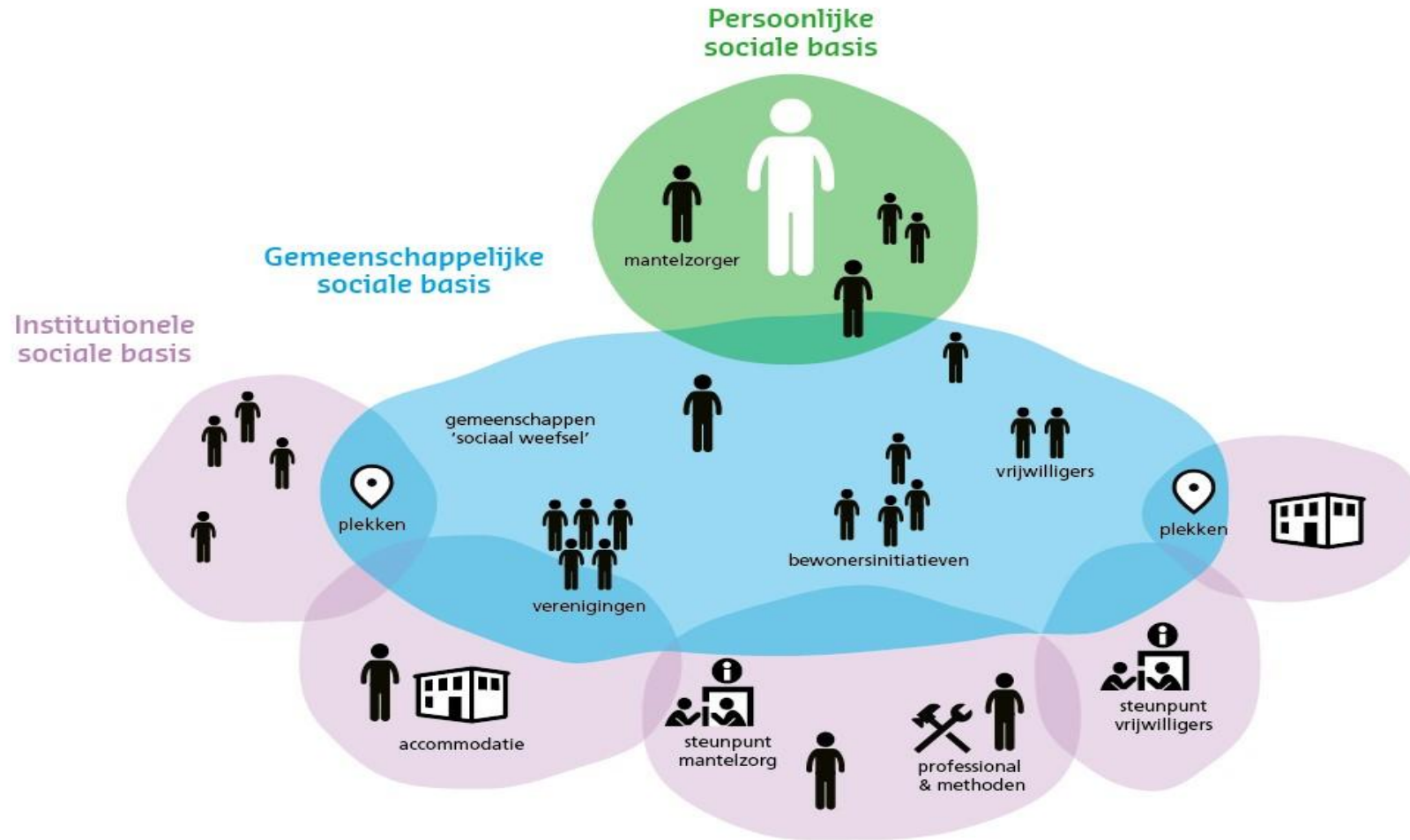

kennis en aanpak van
sociale vraagstukken

30 juni 2025

Sjaan Steinmetz, Movisie
Roos Scherpenzeel, Movisie
Ronald Bellekom, VNG

Wie ben jij, wat doe jij in de sociale basis? Werk, privé, anders...

Wissel uit je met je buurmens.

1. BUITENRUIMTE EN BEBOUWING:

Toegankelijkheid en veiligheid, voldoende bankjes en openbare toiletten, winkels op loopafstand, schone en groene buurt

2. VERVOER: Voldoende, betrouwbaar en betaalbaar openbaar vervoer in de buurt en voldoende parkeerplekken.

3. HUISVESTING: Betaalbare woningen, voldoende aangepaste of aanpasbare woningen, en redelijke en toegankelijke toewijzing van woningen.

4. SOCIALE PARTICIPATIE: Divers en betaalbaar activiteiten aanbod, inzicht in de activiteiten die er zijn, bevorderen van sociaal contact.

5. RESPECT EN SOCIALE INCLUSIE:

Niet door ziekte, financiën of culturele achtergrond worden buitengesloten, goede beeldvorming over ouderen.

6. BURGERPARTICIPATIE EN WERK:

Mogelijkheden voor inspraak, vrijwilligerswerk en advies/ondersteuning in de buurt.

7. COMMUNICATIE EN INFORMATIE:

Passende informatievoorziening (bv. Buurtkrant), toegang tot internet en internetcursussen.

8. ZORG EN WELZIJN: Goed aanbod van thuiszorg en verpleging, huisarts en apotheek op loopafstand, vrijwilligers die hulp bieden als het nodig is.

Karin Verbeek, Movisie

DE SOCIALE BASIS VERSTERKEN, INVESTEREN IN DE TOEKOMST

Verandertheorie en bouwstenen voor overheden en maatschappelijke partners

VERWEY ^{Instituut}
JONKER

Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

En met input van:

oranje fonds

de
Nederlandse
ggz

Sluit aan bij de eigen dynamiek van de sociale verbanden van mensen

Waak voor versmalling: de sociale basis als instrument

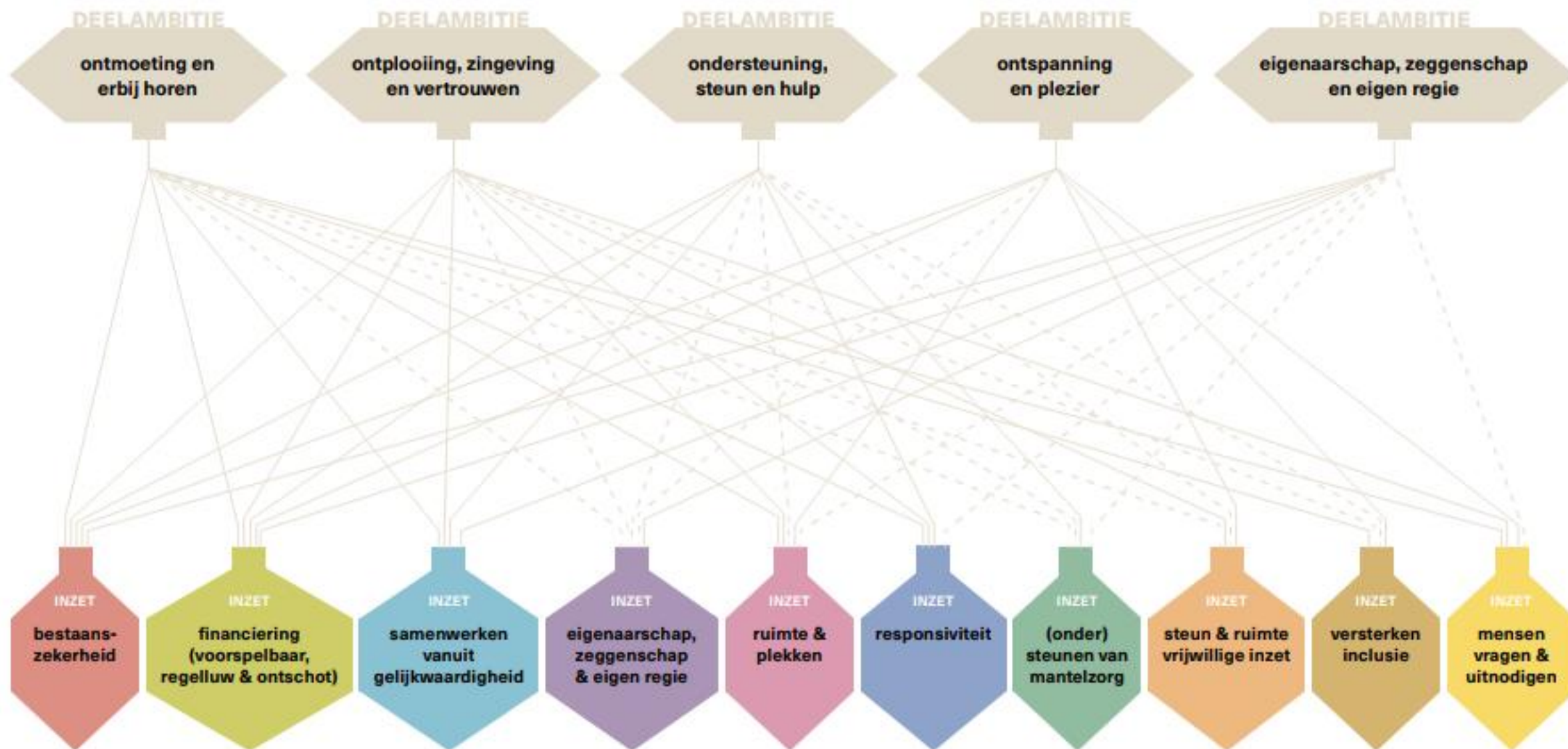
Investeer in de sociale basis: kwestie van een lange adem

verandertheorie

SOCIALE BASIS

HOOFDAMBITIE

'Wij streven naar een veerkrachtige, inclusieve en zorgzame samenleving – waarin mensen kunnen floreren, naar elkaar kunnen en willen omkijken, en kunnen en willen bijdragen aan het eigen en andermans welzijn.'

Zorgen voor:

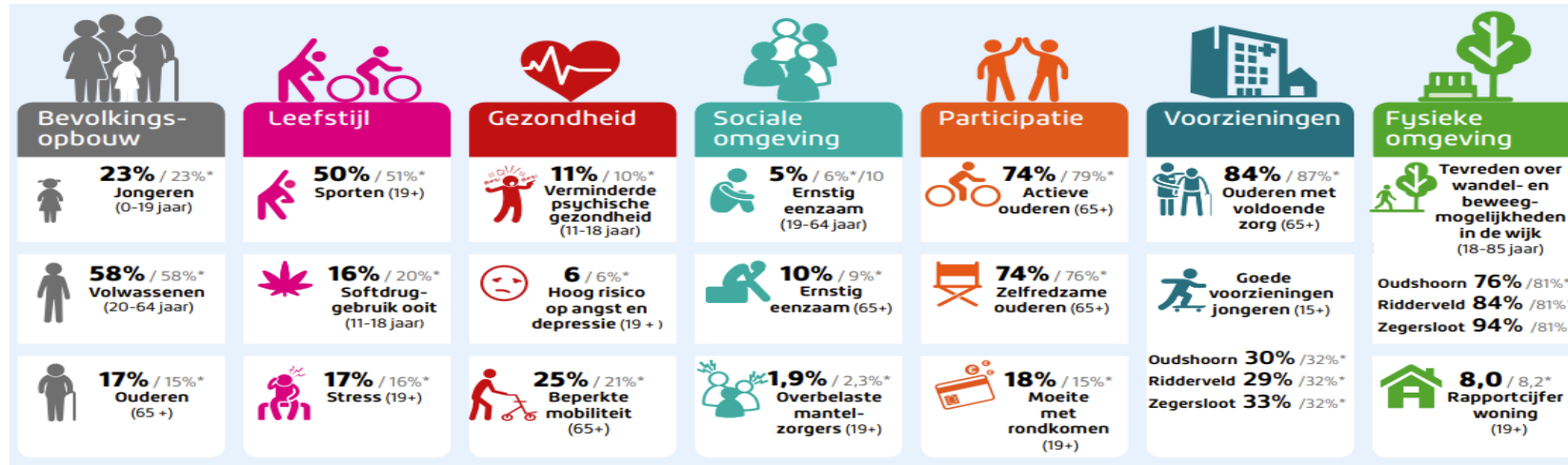
1. Bestaanszekerheid
2. Eigenaarschap, zeggenschap en eigen regie van inwoners
3. Beschikbaarheid van ruimte & plekken
4. (Onder)steunen van mantelzorg
5. Steun en ruimte voor vrijwillige inzet
6. Versterken van inclusie

Door middel van:

1. Voorspelbare, regelluwe en ontschotte financiering
2. Samenwerken vanuit gelijkwaardigheid
3. Responsiviteit
4. Mensen vragen en uitnodigen

Aan de slag om de sociale basis te versterken

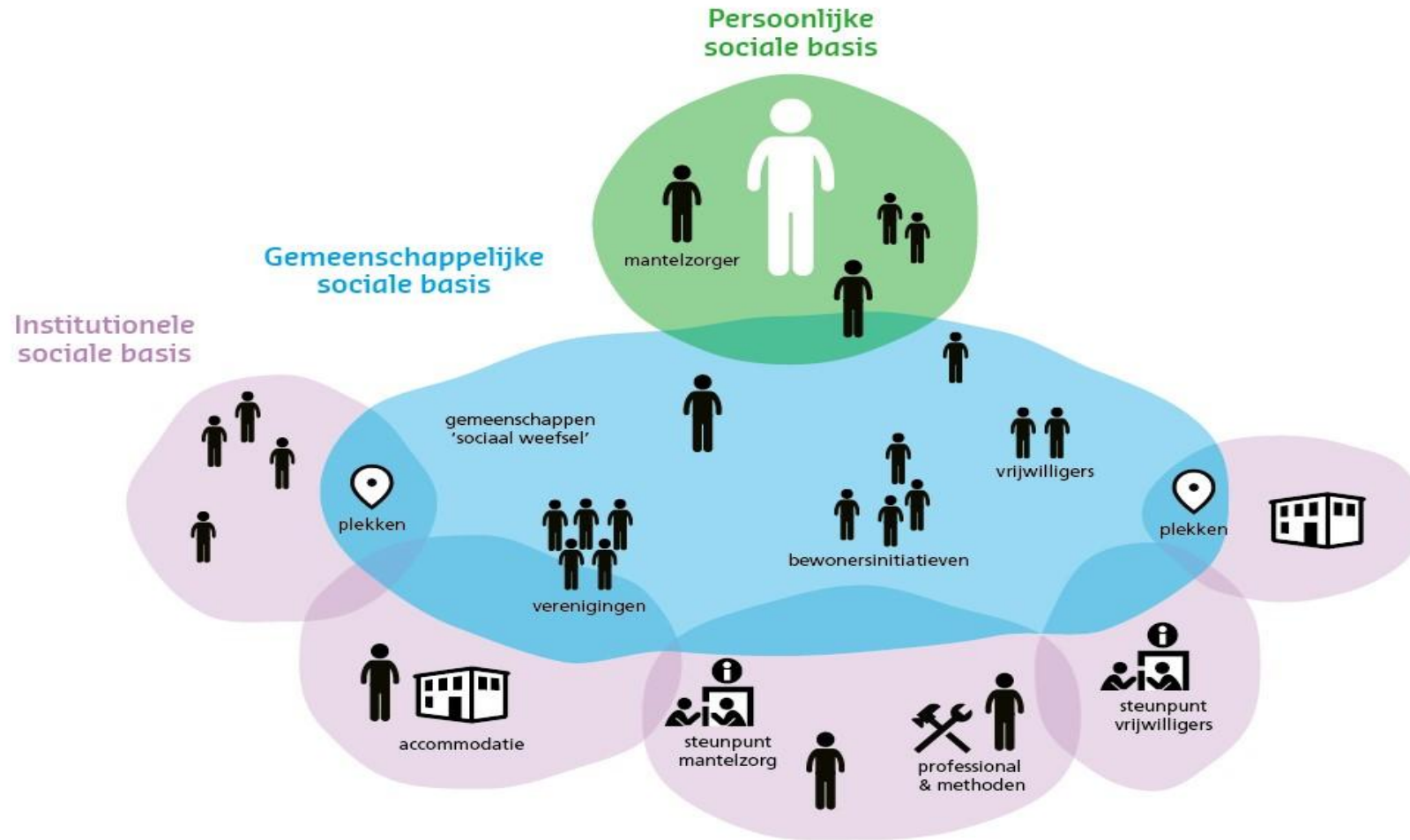

kenmerken

- Verstedelijkt gebied
- Woningen jaren '60/70
- Afwisseling hoge en lage inkomens
- Mensen met en zonder migratieachtergrond
- Mensen in een sociaal weerbare en een sociaal kwetsbare positie

Vraagstukken

- Basisvoorzieningen worden onvoldoende gebruikt
- Armoede
- Mensen die zich niet melden
- Eenzaamheid
- Maatschappelijke segregatie, m.n. op het gebied van schulden, laaggeletterdheid en werkloosheid

Kies een rol.... Minstens 1 oudere per groepje

Bewoner van de wijk, actieve inwoner, beleidsmedewerker bij gemeente, wethouder, opbouwwerker, wijkverpleegkundige, wijkteammedewerker, geestelijk verzorger, wijkagent, sociale onderneming, inwonersinitiatief, sociale conciërge van de woningbouwcoöperatie, wijk ggd'er, (school)maatschappelijk werk, jeugdverpleegkundige van de GGD, buurtsportcoach, vrijwilliger, soldaat bij het leger des heils, buurthuismedewerker, individuele ondersteuner, collectieve ondersteuner, zorgmedewerker

Het eerste dat wij
gaan doen om de
sociale basis te
versterken is...

Toolkit wensen en behoeften ouderen

een aanpak om erachter te komen wat ouderen wensen en belangrijk vinden

1. Werkgroep vormen en vraag vaststellen
2. Analyse van feiten en cijfers
3. Vragenlijst opstellen
4. In gesprek met ouderen
5. Verwerken van resultaten
6. Van uitkomst naar actie
7. Aan de slag!

Ouderen participeren bij beleid

Bergen verzetten door samen op te lopen

Het actief betrekken van ouderen bij beleid en uitvoering is als een wandeling naar de top van een berg. Je neemt vele stappen in de goede richting, maar er zijn ook obstakels en drempels op de weg. Een rugzak met de juiste uitrusting (tools, tips en voorbeelden) kan goed van pas komen om een mijlpaal en misschien zelfs de top te halen, mét ouderen.

Deze infographic beschrijft de stappen (🚩), drempels (🪨) en uitrusting (🎒) van ouderenparticipatie met als doel dat ouderen beter en vaker betrokken worden bij beleid en uitvoering.

Vier je successen samen! Je 1e mijlpaal is al dat je ouderen vraagt naar wat ze willen of dat je weet hoe je hen gaat betrekken.

1. Wat wil je bereiken? Bepaal je doel.

2. Welke ouderen kunnen je daarbij helpen?

Welke organisaties en sleutelfiguren, formeel en informeel kunnen je helpen om deze ouderen te bereiken?

5. Aan de slag! Plan je bijeenkomsten of raadpleging zorgvuldig.

4. Welke vorm wil je geven aan de participatie? Denk aan groepsgesprekken, straatinterviews, klankbord-groepbijeenkomst of samenwerking in projectvorm

3. Zijn er bestaande structuren waarbij je kan aansluiten? Zoals activiteiten waar ouderen komen, een ouderen-panel, -raad of -delegatie.

6. Orden de informatie die je ophaalt en koppel terug aan de betrokken ouderen.

7. Besluitvorming; wat neem je mee uit de inzichten?

8. In de uitvoering; wat kan je samen met ouderen oppakken?

overzicht tools

OUDEREN BEREIKEN EN BETREKKEN

Movisie

Voor een positieve verandering

kennis en aanpak van
sociale vraagstukken

Movisie

Voor een positieve verandering

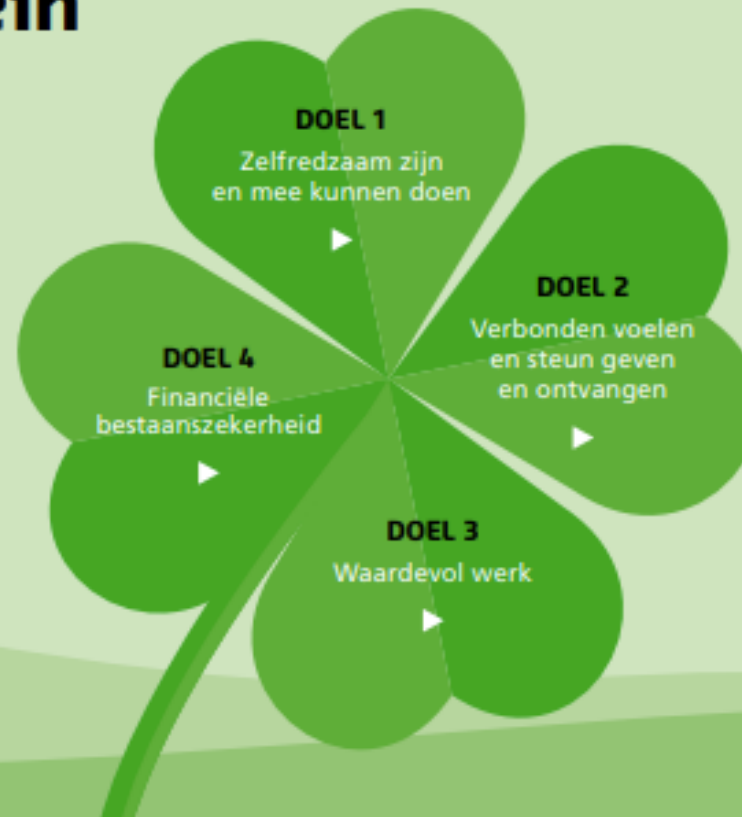
kennis en aanpak van
sociale vraagstukken

Meer lezen?

Gezondheidswinst vanuit het sociaal domein

Kennis en inzichten
voor beleidsmakers

Gezondheidswinst vanuit het sociaal domein	3	DOEL 3 Waardevol werk	33
		Doel 3.1. Waardevol werk	34
In het kort	5	Doel 3.2. Arbeidsomstandigheden	37
DOEL 1 Zelfredzaam zijn en mee kunnen doen	7	DOEL 4 Financiële bestaanszekerheid	39
Doel 1.1. Gezondheidsvaardigheden	8	Doel 4.1. Armoedebestrijding	41
Doel 1.2. Huisvesting	10	Doel 4.2. Schuldhulpverlening	43
Doel 1.3. Activiteiten van het dagelijks leven	13		
DOEL 2 Verbonden voelen en steun geven en ontvangen	15	Sociaal én gezond	45
Doel 2.1. Sociale relaties	17	1. Ervaringskennis en inwonersbetrokkenheid	45
Doel 2.2. Eenzaamheid	21	2. Diversiteit en inclusie	46
Doel 2.3. Mantelzorg en burenhulp	24	3. Aandacht voor de complexiteit van gedragverandering	47
Doel 2.4. Vrijwillige energie	27	4. Gezonde leefomgeving	49
Doel 2.5. Bewegen en sporten	29	5. Over de grenzen heen	49
Doel 2.6. Cultuurdeelname	31	Bronnen	52

- Lees ook het artikel over de sociale basis [Wat is de sociale basis precies? | Movisie](#)
- Bekijk de kennisclip over de sociale basis: <https://youtu.be/gAbUoHIW1xU>
- Lees hoe je aan de slag kunt om met inwoners een buurtagenda te maken [Hoe maak ik een buurtagenda - Zeven bouwstenen voor een vliegende start - Platform31-Movisie.pdf](#)
- Meten van verbintenis in de samenleving is niet altijd makkelijk. In deze publicatie, aan de hand van de 4 pijlers van sociale kwaliteit, staan wel aanknopingspunten in schema B: [Sterke-beleidsinterventies-sterke-sociale-basis-Movisie.pdf](#)

- Lees meer over gezondheidsverschillen via [Gezondheid en kwaliteit van zorg voor iedereen - Pharos](#)
- Bekijk praktische handvatten om gezondheidsverschillen te verkleinen in je beleid: [Preventie: 16 handvatten voor effectief beleid - Pharos](#)
- Bekijk de [Infosheet](#) over sociaal economische gezondheidsverschillen
- Hoe werk je als gemeente aan echt inclusief beleid? Lees het artikel via [Een écht inclusief GALA: bereikbaar of begoocheling? - Het GALA in actie \(sociaalweb.nl\)](#)
- Op zoek naar een goed voorbeeld? Lees hoe Zoetermeer dat aanpakt [Verklein de kloof tussen inwoners en gemeenten - Publiek denken](#)
- Lees meer over [IZA regioplannen: een uitgelezen kans voor het verkleinen van gezondheidsverschillen - Gezondin](#)
- Leefomstandigheden en gezondheidsverschillen: [Leefomgeving en gezondheidsverschillen \(pharos.nl\)](#)
- Voor vragen en advies kun je contact opnemen met Pharos via: [Onze aanpak - GezondIn](#)

- Kijk hoe sport en bewegen bij kan dragen aan de verschillende doelen van het GALA in de [Brede SPUK sport- & beweegwijzer](#) van KCSB
- Ontdek meer over de samenhang tussen sport en bewegen én mentaal welbevinden:
 - [Luister de podcast hierover of lees meer in het Kennisdossier bewegen en mentale gezondheid](#) van KCSB en Trimbos
 - [Sport en beweging: niet alleen voor je fysieke welzijn | Movisie](#)
- Lees meer over [de inzet van sociaal sportinitiatieven](#)
- Lees meer over [sport en bewegen voor mensen met verstandelijke beperking](#) of vind beweegoefeningen en tips op <https://Fitmetsteffie.nl>
- Informatie over toegankelijkheid van sport en bewegen: [Meedoen door sport en bewegen - Kenniscentrum Sport en Bewegen](#)
- Informatie over de kracht van de combinatie van sport en cultuur: <https://sportindebuurt.nl/dA/a1ae3894e9>

- Zoek meer over de relatie tussen GALA en kunst en cultuur via [LKCA - Cultuur voor iedereen: in onderwijs, beleid, zorg en welzijn](#)
- Lees meer over de relatie met zorg en welzijn via [Zorg en welzijn - LKCA](#)
- Of lees meer over onderzoek naar cultuurparticipatie en positieve gezondheid in de eerstelijnszorg op [Cultuurparticipatie en Positieve Gezondheid - LKCA](#) Of over de kracht van cultuur: [Benut de kracht van cultuur in de brede SPUK - LKCA](#)
- Bekijk ook deze pagina voor informatie over het inzetten van kunst in zorg en welzijn: [Kunst in zorg en welzijn | Movisie](#)
- Benieuwd naar lopende projecten rondom kunst, cultuur, zorg en welzijn? Bekijk dan de [Projectenmonitor - LKCA](#)
- Leer meer over de relatie tussen kunst, cultuur en positieve gezondheid: [De kracht van kunst & cultuur op positieve gezondheid - LKCA](#)
- E-learning over toegankelijkheid musea: [Inclusief museumbezoek - leerzelfonline.nl](#)

Voorbeeldgemeenten Oosterhout en Kampen

- Lees een eerder interview over wijkmakelaars in de gemeente Oosterhout ['Wijkmakelaars zijn de crux van de sociale basis in Oosterhout' | Movisie](#)
- Visie sociaal domein gemeente Oosterhout: [01. Visie SD maart 2021_DEF.pdf \(oosterhout.nl\)](#)
- Bekijk meer praktijkvoorbeelden rondom samenlevingsopbouw en de sociale basis: [Wij in de Wijk | Movisie](#)
- Bekijk de interactieve wegwijzer voor bewoners rondom de sociale basis in Kampen: [Inleiding - Een sterke sociale basis \(kampen.nl\)](#)
- Of bekijk het activiteitenplan van gemeente Kampen: [<https://www.kampen.nl/file/activiteitenplan-sociale-basis-format>](#)
- Bekijk de subsidieregeling van gemeente Kampen: [Subsidieregeling versterken sociale basis gemeente Kampen 2023 | Lokale wet- en regelgeving \(overheid.nl\)](#) of [Subsidie versterken sociale basis | Gemeente Kampen](#)

- Weten wat de VNG voor je kunt doen? Alle informatie vind je op [Gezond en actief leven | VNG](#)
- Hier vind je de bijeenkomsten voor het GALA, IZA en Sportakkoord [Vooraankondiging: bijeenkomsten GALA, IZA en Sportakkoord II | VNG](#)
- Bekijk de roadmap van de implementatie GALA/IZA via [Roadmap voor implementatie en uitvoering IZA en GALA | VNG](#)
- Of bekijk de handreikingen over ketenaanpakken rondom het GALA: [Handreikingen ketenaanpakken GALA | VNG](#)

Wil je weten waar je informatie over het GALA kan vinden van alle kennisinstituten? Bekijk dan deze website Lees alle informatie van alle kennisinstituten op deze website: [Kennisoverzicht GALA | Loketgezondleven.nl](#).

Alle informatie van Movisie over alle thema's rondom het GALA vind je hier: [Aan de slag met GALA | Movisie](#)

De sociale basis - video

Wat is het, wat is de relatie met het GALA en hoe kan de gemeente aan de slag met het versterken ervan?

Wat kan jij doen om meer impact te maken?

Zoek je collega's op, om samenhangend aan de verschillende inhoudelijke bouwstenen te werken.

Maak inzichtelijk wat jullie nodig hebben voor de juiste manier van werken (de randvoorwaardelijke bouwstenen). En zorg dat je samen hierin kan groeien.

Investeer op persoonlijk niveau in de relaties met je maatschappelijke of gemeentelijke partners.

Investeer in de relaties met (vertegenwoordigers van) inwoners, wees er zuinig en ga er net zo zorgvuldig mee om, als met de relatie met bv je wethouder.

Zorg dat je kan laten zien hoe investeren in de sociale basis loont door te tellen en vertellen.

Niet vergeten dat je zelf een inwoner bent.